

פרשת זזאת הברכה

(מבוסס על ליקוטי שיחות חלק כ"ד)

בפרשה זו, האחרונה בתורה, משה רבו נפטר תקון טהרות 116115 ולאחר פטירתו נאמר: "זיבכו בני ישראל", לעומת זאת לאחר פטירת אהרון, בפרשת "חוקת" נאמר: "זיבכו ... כל בית ישראל".

לאחר פטירת אהרון בכו כולם, ואילו לאחר פטירת משה בכו רק חלק תקון טהרות 116115 מכלל ישראל.

מדוע קיים הבדל בין פטירת משה לפטירת אהרון?

על פי פירוש אחד (ראב"ע, חזקוני ועוד), כאשר נפטר אהרון אזי "מן-מי בכיית משה (על אהרון) בכו כולם לכבודו וליראותו" (של משה). לעומת זאת לאחר פטירת משה "לא היה גדול כמו משה שכח", ולכן רק חלק מהעם בכה.

על פי פירוש נוספּ (רש"י), לאחר מות משה בכו רק הזכרים (בני ישראל), ואילו על אהרון "שהיה רודף שלום ונוטן שלום בין איש לרעהו ובין איש לבעה, נאמר כל בית ישראל - זכרים ונקבות".

הפירוש הראשון - מבטא את מעלהו המיווחדת של משה, שלא היה אחראי גדול כמוهو, אשר הבכיה שלו גרמה לבכיה של כל בית ישראל.

הפירוש השני - להיפך. נראה שהעובדת שאצל משה בכו רק חלק מעם ישראל, מלמדת לכארה שהbattle השלום של משה לא הייתה במעלהה כמו אצל אהרון.

העובדת שאצל אהרון בכו כל בית ישראל, האנשים והנשים, מוכיחה שאצל אהרון עבודה השלוּם הייתה גבואה יותר מאשר עבודה משה.

עובדת זו מעוררת כמובן שאלה:

איך יתכן שהתורה מדגישה שאצל משה לא הייתה המעלה של השכינה שלום באופן מושלם כמו אצל אהרון?

איך יתכן שדוקא בזמן פטירתו של משה התורה תספר על חסרוונו של משה ביחס לאהרון?

מהי הסיבה שאנו לא מוצאים בדברי חז"ל סיפורים על מעשי משה להשכין שלום בין איש לרעהו, ובין אישה לבعلה, כפי שהוא מוצאים אצל אהרון?

הסיבה היא לא בגלל חסרוונו ח"ר אצל משה באהבת ישראל. להיפך – ידוע של משה הייתה אהבת ישראל גדולה. הוא היה הרועה הנאמן ודאג לכל צרכיהם של בני ישראל.

גם מבחינה רוחנית – הוא לימד תורה והלכות, וגם מבחינה גשמית – שהרי המן ירד בזכות משה, ולאחר פטירת מרים ואהרון, שבקבות כך נסתלקו בארץ המים וענני הבודד – הם חזרו בזכות משה.

הסיבה היא בגלל מהותו וייעודו הייחודי של משה רבנו, ולכך נדרש ממנו מהות אחרת של אהבת ישראל ודרכם אחירות להבאת שלום. דרכו שונה מדרךו של אהרון:

דרךו של אהרון – חז"ל מספרים, שאהרון הכהן, כדי להשכין שלום בין איש לרעהו הוא "שינה" מן האמת. דרך זו מותרת ואף רצויה על פי התורה, כמאמר חז"ל (יבמות סה):

"**מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום.**"

דרךו של משה – מידתו של משה רבנו היא מידת האמת.

הוא לא יכול לשנות מהهو מהאמת, אפילו לא למען השלום – למרות שהדבר מותר וזה אף הוראה מן התורה (שהיא תורה אמת, תורה משה), ובכל זאת, בגלל שמדובר במהותו, ביעודו ובמידתו של משה – שהיא מידת האמת, הרי שהדרך זו לא מתאימה למשה, אלא מתאימה לאהרון. שהוא מידת החסד.

משה לימד ומסר לבני ישראל את דברי התורה שבכתב ושבע"פ, כולל ההוראה "מותר ... לשנות בדבר השלום", אך בדרך ובמעשיו שלו, הקשורים לדרגו שלו ולשליחותו בעולם זהה – אין מקום לדרך זו של אהרון.

לפעמים הדורך היחידה להשכין שלום בין איש לרעהו, שמצוים בדרגה נמוכה מבחינה רוחנית, היא לרדת אליהם, וזאת באמצעות שינוי מן האמת, אך זו לא הייתה דרכו של משה.

גם דרכו של משה וגם דרכו של אהרון – הן מההתורה, וכל דרכן יש יתרון על פני הדרך השנייה.

אמנם דרכו של משה אמיתי ואין בה שום סטייה מן האמת, אך דווקא באמצעות דרכו של אהרון (במידת הצורך) יש אפשרות לרדת למטה, לשנות מן האמת ולהשיג את המטרה: השכנת שלום בין איש לרעהו.

מדוע מודגשת דרכו של אהרון דווקא בזמן פטירת משה?

משה היה עסוק בימי חייו בייעודו ובשליחותו על פי מידת האמת, אבל כאשר כבר מילא את שליחותו בעולם זהה, והגיע הזמן לעלות למעלה ("זיעל משה ... אל הר נבו"), אז הרגיש משה וראה את היתרונו ואת מעלה אהרון להביא שלום לכל היהודי.

בזמן שמשה השלים את שליחותו, סמוך לפטירה, היה בידיו הזמן להחכונן בדרכו לעומת דרך אהרון, ואז הוא הרגיש במעלהה של דרך אהרון, ולכן בפסוקים בתורה (תורת משה), המתארים את פטירת משה מודגשת המעלה של עבודה אהרון על פני עבודה משה.

בזמן פטירתו של משה התרחשה אצלו עלייה רוחנית גדולה. נשמהו של משה עלתה לדרגה נעלית, הרובה יותר מהדרגה אליה הגיע במשך חייו בעולם זהה.

הארי הקדוש ז"ל הסביר את הפסוק "זיעל משה ... אל הר נבו – נון בו" (נ' – בו. האות נ' בגימטריה ערכה המספר חמישים, כלומר משה הגיע בפטירתו לחמשים שערם בינה).

משה הגיע באמצעות עבודתו בעולם הזה לארבעים ותשעה שערם בינה, אך ביום פטירתו הוא התעללה לשער החמשים!

כיצד ניתן להסביר מבחינה פנימית את צמד המילים "זיעל משה"?

הרבי מסביר כי מהותו של משה היא הורדתו ו"המשכה" מלמעלה למטה, ולכן הוא הוריד את התורה למטה (ככתו במסכת אבות: "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע", וכו').

לעומתו, אהרון מהותו העלה מלמטה לעללה. הוא מדליק ומעלה את נרות המנורה ("בהעלותך את הנרות"). הוא זה שמרום את נשמות ישראל, שיתعلו למקור שורשם.

ביום פטירתו של משה נספה לו גם מעלותו של אהרון ("זיעל" – ככלומר העלה מלמטה לעללה, שהיא מהותו ומעלותו של אהרון).

במהלך חייו של משה – עבדתו הרוחנית האדירה, בהתאם לשילוחתו ולמידתו, הביאה לכך שייארו בו 49 שעריו בינה והוא לא הצליח להגיע לשער החמשים (המספר 49 מرمז על ההגבלה ועל הסדר של העולם הזה – שבע פעמים שבע. מספר שבע מסמל את שבעת ימי הבניין, ימי השבוע השיכים לעולם הזה הטבעי שלנו).

לעומת זאת סמוך לפטירתו, משה מתעללה ויוצא מגבולותיו הקדושים (שהן במידת האמת ובכיוון של המשכה מלמטה לעללה), ואז התחדש ונוסף בו גם הכיוון של העלה מלמטה לעללה, דרכו של אהרון, שהוסיפה לו את הזכות והאפשרות להגיע לשער החמשים, השער של מעלה מהגבולות.

מכיוון שביום הפטירה התווספה למשה עבדתו הרוחנית של אהרון ("זיעל"), וכך הוא הרגיש את מעלותו של אהרון, שהביא שלום לכל אדם.

כאן אנו רואים את גודל אהבת ישראל של משה רבנו:

בפסוקים בפרשה המתארים את פטירתו, משה אומר ומדגיש מפני עצמו וברוח הקודש את מעלותו של אהרון, כדי שישראל יוכל מכך עד כמה חשובים השלום ואהבת ישראל.

למרות משה נהג בדרך מיוחדת, בנסיבות נפש, במידת האמת ובאהבת ישראל גדולה – בכל זאת הוא מדגיש את מעלה דרכו של אהרון – "רודף שלום ונונן שלום בין איש לרעהו ובין אישה לבעה".